

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) โดยมุ่งที่จะศึกษาการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร และปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหารของผู้บริหารการพยาบาลทั้ง 5 สังกัดของโรงพยาบาลรัฐบาล และเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมและปัญหาอุปสรรคในการวางแผนบริหารของผู้บริหารการพยาบาล โดยศึกษาเปรียบเทียบในระหว่างสังกัด ประสบการณ์ในตำแหน่งบริหาร และการได้รับการอบรมทางการบริหารการพยาบาล

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารการพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐที่มีขนาด 500 เตียง ขึ้นไป จำนวน 29 แห่ง ดังต่อไปนี้

1. โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	17 แห่ง
2. โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม	3 แห่ง
3. โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงมหาดไทย	3 แห่ง
4. โรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย	5 แห่ง
5. โรงพยาบาลสังกัดสภากาชาดไทย	1 แห่ง

รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น ที่สำรวจในปี 2533 ดังนี้ ผู้บริหารการพยาบาล มีจำนวน 272 คน

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากร ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะศึกษา ใช้วิธีคำนวณโดยการใช้อนุกรม (Yamanee, 1967)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = กลุ่มตัวอย่างประชากร

N = กลุ่มประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมให้มีได้ + 5% (0.05)

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้จากการคำนวณครั้งนี้ เท่ากับ 136 คน

2. แบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยวิธีคำนวณตามสัดส่วนจำนวนโรงพยาบาลของ แต่ละสังกัด ได้ตัวอย่างประชากรจากสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 4 แห่ง จากนั้นใช้วิธีจับฉลาก เลือกโดยแบ่งกลุ่มตามเขต เพื่อให้ได้โรงพยาบาลที่เป็นตัวแทนสังกัดซึ่งมาจากทุกเขตทั่วประเทศ สำหรับโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย และสภา กาชาติไทย แบ่งได้สัดส่วนประชากรสังกัดละ 1 แห่ง จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก เลือกโรงพยาบาล 1 แห่ง เพื่อเป็นตัวอย่างประชากรของสังกัด รวมโรงพยาบาลที่ทำการศึกษา ในครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 8 แห่ง คือ

- 2.1 สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 4 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา โรงพยาบาลเลิดสินและโรงพยาบาลหาดใหญ่
- 2.2 สังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า
- 2.3 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลศิริราช
- 2.4 สังกัดกระทรวงมหาดไทย 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลตำรวจ
- 2.5 สังกัดสภาการศึกษา 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

3. เลือกตัวอย่างประชากรจากแต่ละโรงพยาบาล โดยใช้จำนวนตัวอย่างประชากร ที่เป็นผู้บริหารการพยาบาลระดับนโยบาย จากการกำหนดของโรงพยาบาลแต่ละสังกัดที่ได้ทำการ สุ่มไว้แล้วทั้ง 5 สังกัด ตามสัดส่วน 3 ใน 4 ของประชากร ได้จำนวนตัวอย่างประชากรที่ต้องการ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนผู้บริหารการพยาบาลที่เป็นตัวอย่างประชากร จำแนกตามโรงพยาบาล

ที่	สังกัด/โรงพยาบาล	จำนวนผู้บริหารการพยาบาล (คน)
<u>สังกัดกระทรวงสาธารณสุข</u>		
1.	พุทธชินราช พิษณุโลก	11
2.	มหาสารคามนครราชสีมา	11
3.	เลิดสิน	11
4.	หาดใหญ่	9
<u>สังกัดกระทรวงกลาโหม</u>		
5.	สมเด็จพระปิ่นเกล้า	8
<u>สังกัดกระทรวงมหาดไทย</u>		
6.	ตำรวจ	16
<u>สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย</u>		
7.	ศิริราช	55
<u>สังกัดสภาวิชาชีพ</u>		
8.	จุฬาลงกรณ์	15
	รวม	136

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน สังกัดของผู้ตอบ ประสิทธิภาพในตำแหน่งบริหารและการได้รับการอบรมทางการบริหารการพยาบาล ลักษณะแบบสอบถามเป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบ และเติมคำ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหารของผู้บริหารการพยาบาล ซึ่งครอบคลุมการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผน ตามขั้นตอนในกระบวนการวางแผน 3 ด้าน ด้วยกัน ได้แก่ แผนบุคลากรพยาบาล แผนงบประมาณ และแผนวัสดุอุปกรณ์ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีทั้งหมด 113 ข้อ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนข้อในแบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร จำแนกตามประเภทของแผน

ประเภทของแผน	จำนวนข้อในแบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร				รวม (113 ข้อ)
	การกำหนด วัตถุประสงค์	การรวบรวม ข้อมูล	การกำหนด แผน	การประเมิน ผล	
1. แผนบุคลากรพยาบาล	5	11	11	4	31
2. แผนงบประมาณ	8	14	14	6	43
3. แผนวัสดุอุปกรณ์	6	16	13	4	39

ในการตอบแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ตอบเลือกได้คำตอบเดียว การเลือกตอบแต่ละช่องมีความหมายดังต่อไปนี้

ไม่ได้ปฏิบัติ หมายถึง ผู้บริหารการพยาบาล ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นเลย
 แทบไม่ได้ปฏิบัติ หมายถึง ผู้บริหารการพยาบาลปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นน้อยที่สุด
 ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง ผู้บริหารการพยาบาลปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นเป็นบางครั้ง
 ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ผู้บริหารการพยาบาลปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นบ่อยครั้ง
 ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง ผู้บริหารการพยาบาลปฏิบัติกิจกรรมในข้อคำถามนั้นทุกครั้ง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหารของผู้บริหารการพยาบาล ซึ่งครอบคลุมปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนตามขั้นตอนในกระบวนการวางแผน 3 ด้าน ด้วยกัน ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบุคลากรพยาบาล แผนงบประมาณ และแผนวัสดุอุปกรณ์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีทั้งหมด 153 ข้อ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนข้อในแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร จำแนกตามประเภทของแผน

จำนวนข้อในแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผน					
ประเภทของแผน	การกำหนด	การรวบรวม	การกำหนด	การประเมิน	รวม (153 ข้อ)
	วัตถุประสงค์	ข้อมูล	แผน	ผล	
1. แผนบุคลากรพยาบาล	9	20	13	9	51
2. แผนงบประมาณ	9	20	13	9	51
3. แผนวัสดุอุปกรณ์	9	20	13	9	51

ในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ตอบเลือกได้คำตอบเดียว การเลือกตอบแต่ละข้อมีความหมายดังต่อไปนี้

มีปัญหามากที่สุด หมายถึง ในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้บริหารการพยาบาล พบว่า มีปัญหาตามข้อคำถามนั้นมากที่สุด

มีปัญหามาก หมายถึง ในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้บริหารการพยาบาล พบว่า มีปัญหาตามข้อคำถามนั้นมาก

มีปัญหปานกลาง หมายถึง ในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้บริหารการพยาบาล พบว่า มีปัญหาตามข้อคำถามนั้นปานกลาง

มีปัญหาน้อย หมายถึง ในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้บริหารการพยาบาล พบว่า มีปัญหาตามข้อคำถามนั้นน้อย

ไม่มีปัญหา หมายถึง ในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้บริหารการพยาบาล พบว่า ไม่มี
ปัญหาตามข้อคำถามนั้น

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	การปฏิบัติกิจกรรม	ปัญหา
1	หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติ	ไม่มีปัญหา
2	หมายถึง แทบไม่ได้ปฏิบัติ	มีปัญหาน้อย
3	หมายถึง ปฏิบัติบางครั้ง	มีปัญหปานกลาง
4	หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง	มีปัญหามาก
5	หมายถึง ปฏิบัติทุกครั้ง	มีปัญหามากที่สุด

เกณฑ์การตัดสินใจโดยส่วนรวม และรายข้อคำถาม

คะแนนเฉลี่ย	การปฏิบัติกิจกรรม	ปัญหา
1.00-1.49	หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติ	ไม่มีปัญหา
1.50-2.49	หมายถึง แทบไม่ได้ปฏิบัติ	มีปัญหาน้อย
2.50-3.49	หมายถึง ปฏิบัติบางครั้ง	มีปัญหปานกลาง
3.50-4.49	หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง	มีปัญหามาก
4.50-5.00	หมายถึง ปฏิบัติทุกครั้ง	มีปัญหามากที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมการก่อนสร้างเครื่องมือ

- 1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เรื่องการวางแผน
- 1.2 ปรึกษาหารือกับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและผู้บริหารการพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการวางแผนบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา
- 1.3 นำแผนบริหารที่เคยจัดทำมาแล้วมาศึกษาด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือ

ดำเนินการสร้างแบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหารและแบบสอบถาม ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแผนบุคลากรพยาบาล แผนงบประมาณ และแผนวัสดุอุปกรณ์ โดยยึดกิจกรรมตามกระบวนการในการวางแผน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นการรวบรวมข้อมูล ขั้นการกำหนดแผนและขั้นการประเมินผล เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบเครื่องมือ

3.1 การหาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity)

โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการพยาบาล จำนวน 10 ท่าน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงไว้ในภาคผนวก) ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา เกณฑ์ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่านขึ้นไปเห็นด้วยกับข้อความแต่ละข้อ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นครั้งแรก มีจำนวน 269 ข้อ แยกเป็นแบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร 116 ข้อ และแบบสอบถามปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร 153 ข้อ จากการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏว่าทั้ง 10 ท่าน เห็นชอบด้วยกับแบบสอบถามที่ให้ตรวจ และเสนอแนะให้รวมบางข้อรายการเป็นข้อเดียวกัน เพื่อความชัดเจนและครอบคลุมของข้อคำถาม พร้อมทั้งเรียงลำดับบางข้อรายการใหม่ ตามลำดับกิจกรรมที่ควรปฏิบัติก่อนและหลัง พร้อมทั้งเสนอให้ปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขใหม่อีกครั้ง โดยลดจำนวนข้อรายการเป็น 266 ข้อ แยกเป็น แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร 113 ข้อ แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร 153 ข้อ จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงให้อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนอีกครั้ง จึงได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

3.2 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้บริหารการพยาบาลในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่จะทำการวิจัย จำนวน 30 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา () ของครอนบาช (Cronbach's Coefficiency) ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ค่าความเที่ยงที่ได้จากกลุ่มทดลอง

แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร ได้ค่าความเที่ยง 0.98

แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร ได้ค่าความเที่ยง 0.97

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างประชากรจริงแล้ว ได้นำมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้คือ

ค่าความเที่ยงที่ได้จากประชากรจริง

แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร ได้ค่าความเที่ยง 0.99

แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนบริหาร ได้ค่าความเที่ยง 0.98

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลและหัวหน้าพยาบาลด้วยตนเองในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลเลิดสิน และโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย รายละเอียดวิธีเก็บข้อมูลและคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ พร้อมทั้งแบบสอบถาม และไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองส่วนที่เหลือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามส่งถึงฝ่ายการพยาบาล และฝ่ายวิชาการของฝ่ายการพยาบาลทางไปรษณีย์ และมีผู้ติดตาม เป็นผู้แจกและเก็บแบบสอบถามให้ ซึ่งใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ คือ ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2534 ถึงวันที่ 8 มีนาคม 2534 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออกไปทั้งหมด 136 ฉบับ ได้รับคืนมาและอยู่ในสภาพสมบูรณ์จำนวน 125 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for the social Science/Personal Computer) โดยทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของประชากร วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหาร และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหารของผู้บริหารการพยาบาล นำมาวิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหาร และเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหารของผู้บริหารการพยาบาลตามตัวแปรต่าง ๆ
 - 3.1 เปรียบเทียบการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหารและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหาร ของผู้บริหารการพยาบาลที่มีสังกัด และประสบการณ์ในตำแหน่งบริหารต่างกันด้วยค่า เอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)
 - 3.2 เปรียบเทียบการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหารและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติการรวมการวางแผนบริหารของผู้บริหารการพยาบาลที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมทางการบริหารการพยาบาล ด้วยค่าที (t-test)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย